

**GIOVANNI PAPINI AND ST. AUGUSTIN:
ELEMENTS OF PHILOSOPHY IN THE PROCESS OF CONVERSION**

Diana–Lavinia Bumbaru, PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași,

Abstract: A few years after his own conversion, Giovanni Papini offers his readers a new study with religious theme, focused especially on the issue of the conversion to faith of an atheist. Maybe the best known atheist the Antiquity had, that afterwards became the most famous converted, is Saint Augustine. The Italian's volume will be entitled Sant'Agostino.

Here the author will follow, step by step, the evolution that Augustine had on his path towards faith. In this attempt to explain the path that an atheist must follow until the embrace of Divinity, we actually find elements which also existed in the process of conversion lived by the Italian philosopher and writer.

Giovanni Papini admits, in this volume, the admiration he has for the African Saint, but he also admits, at the same time, his own hidden desire to manage imitating him in writings and also on a spiritual level. Philosophical studies were part of the lives of both of them and, to some extent, helped them in discovering the Supreme Truth.

Keywords: *Papini, Augustine, philosophy, conversion, faith*

Giovanni Papini, filosof și scriitor de origine italiană, se face remarcat începând cu sfârșitul secolului al XIX-lea, când încă nu împlinise nici măcar 20 de ani. Activitatea sa culturală este una vastă, publicând în diverse periodice ale vremii și punând, de asemenea, bazele unor reviste cu un impact major pe care le-a condus și care au avut un rol esențial pentru tinerii pasionați de domenii precum literatura, filosofia, religia sau politica.

Studiile filosofice au reprezentat, de altfel, una dintre marile pasiuni din viața lui G. Papini. Printre filosofii săi preferați s-au numărat William James, Blaise Pascal și Augustin. A fost influențat de aceștia din mai multe puncte de vedere. În primul rând, lucrările cu caracter pragmatist ale lui W. James au stat la baza formării lui Papini în acest domeniu.

Apoi, studiile dedicate religiei – semnate de Pascal și de Augustin – l-au ajutat pe italian în a reuși să înțeleagă adevărata semnificație a acceptării lui Dumnezeu în propria viață: „pot spune că, înainte de a mă întoarce la Christos, Sfântul Augustin a fost, împreună cu Pascal, singurul scriitor creștin pe care eu l-am citit cu o admirație nu doar intelectuală. Și atunci când mă zbăteam să ies din beciul orgoliului pentru a respira aerul divin al absolutului, Sfântul Augustin mi-a fost de mare ajutor”^{vvvvvvvvv}. Giovanni Papini însuși a mărturisit faptul că simțea o profundă admirație pentru numidianul care a fost un model de viață pentru el.

Italianul a ales să renunțe la ateism la maturitate, atunci când avea vârsta de 40 de ani. De altfel, apropierea de credință se poate realiza oricând pe parcursul vieții. Volumul lui Giovanni Papini, intitulat *Seconda nascita*, este considerat a fi confesiunea personală a autorului în ceea ce privește convertirea sa la creștinism. Profunda recunoștință pe care o are față de Divinitate după momentul renunțării la ateism este astfel conturată: „a fost voința lui Dumnezeu ca eu să mă prostesc în toate străduțele oarbe ale răului pentru ca mai apoi,

^{vvvvvvvvv} Giovanni Papini, *Sant'Agostino*, Vallecchi Editore, Firenze, 1930, pp. 9-10.

întorcându-mă pe calea regizată a Evangheliei, să nu mă mai abat de la ea, căci am fost pe toate celelalte străzi și știu unde duc: la mlaștină și la prăpastie^{''wwwwwwwww''}. Dorința sa de a primi credința în suflet l-a ajutat să accepte mult mai ușor ocaziile pe care le-a avut de a înțelege, în primul rând, adevărata semnificație a credinței. Și, într-un final, pesimismul său a fost înfrânt.

Drumul dificil, pe care a fost nevoit să-l parcurgă până la momentul în care a acceptat credința în viața sa, s-a reflectat în majoritatea scrierilor sale, fie ele articole sau volume complexe. Contradicțiile cu privire la religie ce îi dominau gândirea vor fi evidente atunci când va mărturisi că își dorește o apropiere personală mai mare față de credință, dar și când va lua apărarea religiei în mod incoștient. Renato Fondi va afirma în studiul pe care i l-a dedicat lui G. Papini: „religia a răspuns la întrebările sale: lupta pe care el a purtat-o cu atâția adversari, dar în special cu Dumnezeu, era lupta cu sine însuși; suferință și dorință pentru o viață superioară. A învins? Dezorientat și pierdut, a găsit salvarea în biserică și în visele sale, refugiu sigur pentru marea dragoste și rigoarea logică invincibilă care îl susțin^{''xxxxxxx''}”.

De altfel, în cunoscutul său volum – *Un om sfârșit* – regăsim relatări ale autorului despre propria copilărie, dar și explicații pe care ni le oferă despre ateismul care îl marca încă de atunci. În familia sa, ateismul provenea de la figura paternă, căci tatăl nu a acceptat niciodată religia sau credința; opinia complet opusă îi aparținea mamei scriitorului, care era o femeie credincioasă și care l-a botezat pe ascuns la scurt timp după naștere. „Papini a moștenit de la tată acel sens de intoleranță și scepticism ce s-a manifestat în paradoxurile sale și în iconoclastism; de la mamă, pentru care a avut o mare venerație, misticismul său cald și sensibilitatea sa artistică^{''yyyyyyyyyy''}”. Iată cum familia din care provenea Giovanni Papini este foarte asemănătoare, din acest punct de vedere, cu familia lui Augustin; și în cazul africanului, mama a fost o influență puternică în ceea ce privește credința.

Unul dintre elementele esențiale pe care Giovanni Papini și Sfântul Augustin le au în comun este convertirea la religia catolică. Însă nu trebuie să uităm să precizăm și pasiunea celor doi pentru domeniul filosofic și faptul că s-au dedicat studierii profunde a acestuia.

Toată admirația pe care italianul o avea pentru Augustin s-a materializat în volumul *Sant'Agostino*, unde a urmărit din punct de vedere cronologic *Confesiunile* și unde mărturisește: „am dorit să prezint, mai mult ca orice, *povestea unui suflet* și, de asemenea, referirile la opera sa imensă, care nu sunt decât dovezi, necesare pentru a ilumina mai bine spiritul său și pentru a oferi o idee mai puțin mutilată a măreției sale^{''zzzzzzzz''}”. Prezintă aici, în esență, drumul pe care un ateu l-a parcurs pentru a ajunge la credință, iar din elementele descrise vom regăsi unele comune și pentru autor.

Etapele pe care Sf. Augustin le-a depășit au fost ceva mai numeroase decât cele ale lui Papini; până a se converti, numidianul a avut câteva încercări care nu au reușit să de-a rezultatul final pe care și-l dorea. Diferența evidentă stă în faptul că, în conformitate cu obiceiul acelor vremuri, nou-născuții nu erau botezați imediat și, astfel, convertirea lui Augustin s-a concretizat prin botez. Ca și în cazul italianului, africanul a combinat un timp

^{wwwwwwwww} Idem, *Seconda nascita*, Vallecchi Editore, Firenze, 1958, p. 171.

^{xxxxxxx} Renato Fondi, *Un costruttore: Papini*, Vallecchi Editore, Firenze, 1922, p. 178.

^{yyyyyyyyyy} Francesco Di Felice, *Itinerario di una conversione*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1993, p. 60.

^{zzzzzzzz} Giovanni Papini, *Sant'Agostino*, p. 11.

studiile filosofice cu cele religioase: „scrie tratate filozofice, dar se dedică și rugăciunii creștine și meditației, pentru că mai crede încă în posibilitatea realizării unui echilibru între neoplatonism și creștinism”^{aaaaaaa}.

Sfântul Augustin, la fel ca și Giovanni Papini, va mărturisi în operele sale de după convertire mulțumirea pe care o are față de Dumnezeu pentru reușita primirii credinței catolice în sine: „și iarăși, viața fericită înseamnă a se bucura de Tine, la Tine și din cauza Ta: căci numai aceasta este bucurie, iar o alta nici nu mai există. Cei care cred că mai există și o altă bucurie se îndreaptă către aceea, dar ea nu este cea adevărată”^{bbbbbbb}. Este astfel reflectat sentimentul de datorie pe care orice ateu îl va simți după convertire pentru îndurarea pe care Divinitatea i-a arătat-o. S-au putut forma, astfel, două modele de gândire în ceea ce privește convertirea și creștinismul: Sfântul Augustin poate reprezenta gândirea veche, din antichitate, iar Giovanni Papini ar întruchipa gândirea nouă, modernă. Cele două modele, deși despărțite de secole, vor ajunge la aceeași opinie și la aceeași concluzie la final, adică în momentul convertirii: credința era cea care lipsea din viața lor, fiind astfel privați de sensul esențial pe care îl căutau. Nu au reușit să accepte cu ușurință aceasta. O altă asemănare evidentă pe care o putem regăsi la cei doi convertiți se reflectă în stilul lor de a scrie care, la fel ca și viziunile celor doi, s-au modificat după momentul convertirii. Studiile filosofice sunt acum puse pe un plan secund, iar chestiunile ce țin de religie și credință vor domina operele celor doi. Polemicile purtate sunt acum mai puțin evidente, iar concentrarea se face pe sublinierea nevoii pe care toți o avem, acea nevoie de prezența Divinității în viața personală.

Atât Giovanni Papini, cât și Sfântul Augustin, pot fi considerați drept modele demne de urmat; fiecare dintre ei a avut momente zbuciumate în viață, însă acceptarea acelui drum spre credință a reprezentat liniștea pe care o căutau.

BIBLIOGRAFIE:

- Augustin, *Confesiuni*, Traducere, studiu introductiv și note de Gh. I. Șerban, Editura Humanitas, București, 2007
- Di Felice, Francesco, *Itinerario di una conversione*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1993
- Fondi, Renato, *Un costruttore: Papini*, Vallecchi Editore, Firenze, 1922
- Moreschini, Claudio; Norelli, Enrico, *Istoria literaturii creștine vechi grecești și latine. De la Conciliul de la Niceea la începuturile Evului Mediu*, tom 2, v. II, Traducere de Hanibal Stănculescu, Editura Polirom, Iași, 2004
- Papini, Giovanni, *Sant'Agostino*, Vallecchi Editore, Firenze, 1930
- Papini, Giovanni, *Seconda nascita*, Vallecchi Editore, Firenze, 1958

Mulumiri:

Această lucrare a fost finanțată din contractul Cercetători competitivi pe plan european în domeniul științelor umaniste și socio-economice. Rețea de cercetare multiregională (CCPE) - POSDRU/159/1.5/S/140863 proiect strategic "Programe doctorale și postdoctorale – suport pentru creșterea competitivității cercetării în domeniul Științelor umaniste și socio-economice" cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013

^{aaaaaaa} Claudio Moreschini, Enrico Norelli, *Istoria literaturii creștine vechi grecești și latine. De la Conciliul de la Niceea la începuturile Evului Mediu*, tom 2, v. II, Traducere de Hanibal Stănculescu, Editura Polirom, Iași, 2004, p. 15.

^{bbbbbbb} Augustin, *Confesiuni*, Traducere, studiu introductiv și note de Gh. I. Șerban, Editura Humanitas, București, 2007, X.22.32, p. 345.